

# ज्योतिर्मय

Online Journal of Literature....

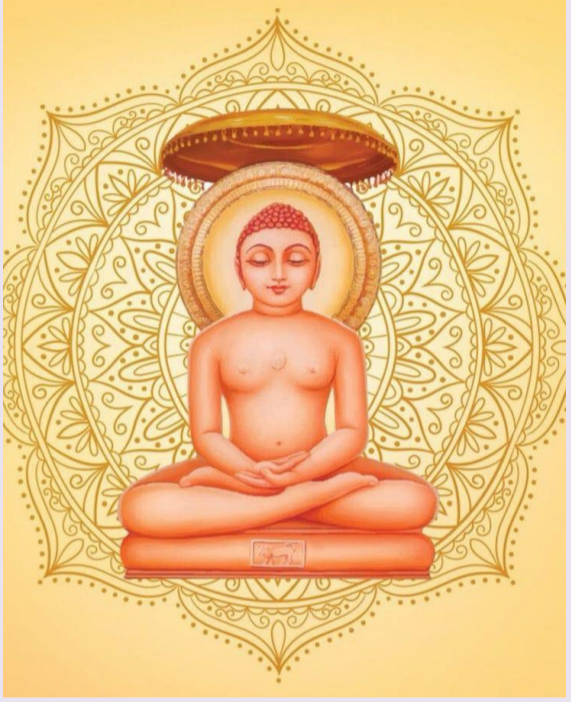
साहित्याचे विद्यापीठ

पुणे वर्ष २२ अंक ५० वा भारतीय सौर दिनांक १० चैत्र शके १९४८, मंगळवार दि. ३१ मार्च २०२६ पाने ४ मूल्य : निशुल्क (खासगी वितरणासाठी)

## विशेष लेख...

### अहिंसेचे प्रतीक भगवान महावीर

— श्याम ठाणेदार  
दोंड जिल्हा पुणे



#### ज्योतिर्मय साहित्य

जैन धर्माचे चोविसावे तीर्थाकर अहिंसेचे मूर्तिमंत प्रतीक भगवान महावीर यांची आज जयंती. भगवान महावीर यांचा जन्म वैशाली राज्याच्या कुंडलपूर येथे इसवी सन पूर्व ५९९ मध्ये झाला. त्यांच्या वडिलांचे नाव सिद्धार्थ तर आईचे नाव त्रिशला असे होते. त्यांच्या भावाचे नाव नंदिवर्धन तर बहिणीचे नाव सुदर्शना असे होते. त्यांचे बालपण राजेशाही थाटात गेले. भगवान महावीर आठ वर्षांचे असताना त्यांना शिक्षण आणि शस्त्र विद्येचे प्रशिक्षण घेण्यासाठी शाळेत पाठवण्यात आले. भगवान महावीरांचे कुटुंब जैनांचे तेविसावे तीर्थाकर भगवान पार्ष्णनाथ यांचे अनुयायी होते. भगवान महावीर २८ वर्षांचे असतानाच त्यांच्या आईवडीलांचे निधन झाले त्यानंतर त्यांनी श्रामणी दीक्षा घेतली आहे. त्यानंतर काही दिवसांनी त्यांना आत्मज्ञान प्राप्त झाले. त्यांनी १२ वर्षे मीन पाळले. हटयोग्याप्रमाणे त्यांनी शरीराला कष्ट दिले. ज्ञानप्राप्तीनंतर त्यांनी जनकल्याणासाठी उपदेश देण्यास सुरुवात केली त्यासाठी त्यांनी त्याकाळी प्रचलित असणारी अर्धमागधी भाषेचा आधार घेतला. इंद्रिय व विषय वासनेचे सुख दुसऱ्याला दुःख देऊनच मिळवता येते असे त्यांचे मत होते त्यामुळेच त्यांनी जैन धर्माच्या अहिंसा, सत्य, अस्तेय, अपरिग्रह याबाबींमध्ये ब्राम्हचर्याचाही समावेश केला. त्याग संयम, प्रेम करुणा, शील व सदाचार हे त्यांच्या प्रवचनाचे सार होते. त्यांनी चतुर्वेध संधाची स्थापना करून समता हेच जीवनाचे लक्ष असल्याचे सांगितले. देशात ठिकठिकाणी फिरून भगवान महावीरांनी या पवित्र संदेशाचा प्रसार केला. इसवी सन पूर्व ५२७ मध्ये बिहार मधील पावापुरी येथे वयाच्या ७२ व्या वर्षी त्यांचे निर्वाण झाले. तो दिवस होता कार्तिक कृष्ण अमावस्येचा. भगवान महावीरांच्या जन्म आणि निर्वाण दिनादिवशी घराघरात दिवे लावले जातात. भगवान महावीर म्हणतात की, जाणते किंवा अजाणतेपणातून कोणाची हिंसा करणे योग्य नाही. याशिवाय दुसऱ्याच्या मार्फतही कोणाची हिंसा घडवून आणू नये कुठल्याही जीवांना मन, शरीर किंवा बोलण्याने दंडित करू नये. सर्वांच्या आत एकच आत्मा आहे. आपल्या प्रमाणेच प्रत्येक प्राण्यांना आपापले प्राण प्रिय आहे त्यामुळेच कोणत्याही प्राण्यांप्रति हिंसा करू नये. स्वतः हिंसा करणारा, दुसऱ्यांकडून हिंसा घडवून आणणारा व दुसऱ्याने केलेल्या हिंसेचे समर्थन करणारा स्वतःप्रति द्वेष वाढवत असतो असे तेच मत होते. कोणत्याही प्रकारची हिंसा न करणे हीच ज्ञानाची खरी परिभाषा आहे. अशाप्रकारे त्यांनी ज्ञानाची व्याख्या केली आहे. आपल्या आत्म्याविषयी असणारा भाव इतर प्राण्यांविषयी असू द्या. सर्व प्राणिमात्रांविषयी अहिंसेचा भाव राखा मन, वाणी आणि शरीराने कोणाचीही हिंसा न करणारा खरा संयमी म्हणून गणला जातो अशी संयमी माणसाची व्याख्या त्यांनी केली. चालताना, बसताना, बोलताना, जेवण करताना असावध असणारा, स्वतःची पूर्ण खात्री झाल्याशिवाय, पहिल्या व विचार केल्याशिवाय कृती करणारा हिंसा करत असतो असे त्यांचे मत होते. दुःखास सर्वच जीव घाबरत असतात हे लक्षात घेऊन कोणत्याही जीवास कष्ट पोहचवणे टाळावे असे ते आपल्या प्रवचनात नेहमी सांगत.

## विशेष मुलांसाठी संवेदनशील आरोग्यसेवेचा उपक्रम

“योग्य जागरूकतेमुळे विशेष मुलांचे जीवन अधिक सक्षम करता येते” -डॉ. अनुपम टाकळकर

**ज्योतिर्मय साहित्य**  
छत्रपती संभाजीनगर - जागतिक डाऊन सिंड्रोम दिनाचे औचित्य साधत इंडियन मेडिकल असोसिएशन तर्फे नवजीवन सोसायटी संचलित विशेष विद्यालयात अत्यंत संवेदनशील आणि समाजाभिमुख आरोग्य तपासणी शिबिर आयोजित करण्यात आले. विशेष गरजा असलेल्या मुलांच्या आरोग्याकडे लक्ष देणे आणि त्यांना योग्य वैद्यकीय मार्गदर्शन मिळावे हा या उपक्रमामागील मुख्य हेतू होता.

“नवजीवन स्कूल फॉर फिजिकल चॅलेंज्ड चिल्ड्रेन” येथे हे शिबिर पार पडले. या उपक्रमात शाळेतील शिक्षक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. त्यांनी मुलांची माहिती देत डॉक्टरांना सहकार्य केले.

या शिबिरात ऑटिझम आणि डाऊन सिंड्रोम असलेल्या मुलांची सखोल तपासणी करण्यात आली. त्वचारोग, बालरोग आणि सर्वसाधारण आरोग्य इत्यादी तपासण्या आणि उपचार करण्यात आले.

मुलांच्या आरोग्यविषयक समस्यांबाबत शिक्षकांना सविस्तर मार्गदर्शन देण्यात आले.

या शिबिरात डॉ. अनुपम टाकळकर, डॉ. दत्ता कदम, डॉ. विनोद तोतला, डॉ. प्रदीप कुलकर्णी, डॉ. सुधीर रंजवण, डॉ. अनिल पाटील आणि डॉ. सचिन देशमुख यांनी सहभाग घेतला.

अध्यक्ष डॉ. अनुपम टाकळकर यांनी आपल्या मनोगतात सांगितले की, “विशेष मुलांची काळजी घेणे ही आपली सामूहिक जबाबदारी आहे. या मुलांना नियमित तपासणी, योग्य उपचार आणि सातत्यपूर्ण लक्ष मिळणे अत्यंत गरजेचे आहे. शाळांमधून अशा उपक्रमांचे आयोजन केल्यास अधिकाधिक मुलांपर्यंत आरोग्यसेवा पोहोचू शकते. शिक्षकांची भूमिका येथे अत्यंत महत्त्वाची आहे. तेच मुलांच्या दैनंदिन सवयी ओळखतात आणि योग्य वेळी मार्गदर्शन मिळवून देऊ शकतात. समाजात या विषयाबद्दल जागरूकता वाढवणे आवश्यक आहे. इंडियन मेडिकल असोसिएशनच्या माध्यमातून आम्ही अशा उपक्रमांद्वारे प्रत्येक स्तरावर काम करत राहू.”

कार्यक्रमादरम्यान शाळेतील ऑटिझम असलेल्या मुलांनी योगाचे सादरीकरण केले. या सादरीकरणाने



उपस्थित सर्वांची मने भारावून गेली. मुलांनी अत्यंत एकाग्रतेने आणि आत्मविश्वासाने योगासनांचे प्रदर्शन

केले. त्यांच्या या प्रयत्नांचे आय एम ए च्या सर्व उपस्थित सदस्यांनी मनापासून कौतुक केले.

## भगवान महावीरांचे प्रमुख तत्व दर्शन

#### ज्योतिर्मय साहित्य

जैन धर्मांमध्ये २४ तीर्थंकर परंपरा आहे. जैन धर्माचे संस्थापक प्रथम तीर्थंकर भगवान ऋषभदेव आदिनाथ हे आहेत. तर २४ वे अंतिम तीर्थंकर भगवान महावीर हे होत.

तीर्थंकर म्हणजेच संपूर्ण ज्ञानाच्या (केवलज्ञान, कैवल्य, सर्वज्ञता) प्राप्ती नंतर जे श्रावक-श्राविका (गृहस्थ) साधू-साध्वी या रूप चतुर्विध धर्म संधाची स्थापना (तीर्थ स्थापना) करतात व संपूर्ण जीव जातीच्या कल्याणासाठी धर्मोपदेश करतात.

भगवान महावीरांचा जन्म ई.स. पूर्व ५९९, चैत्र शु. त्रयोदशी या दिवशी क्षत्रिय, इक्ष्वाकु वंशीय राजा सिद्धार्थ, राणी त्रिशला देवी यांच्या पोटी वैशाली गणतंत्र राज्यात क्षत्रिय कुंडलपुर (वर्तमान नालंदा जिल्हा, आजची बिहारची राजधानी पटना पासून उत्तरे ६० किमी, बिहार) या ठिकाणी झाला.

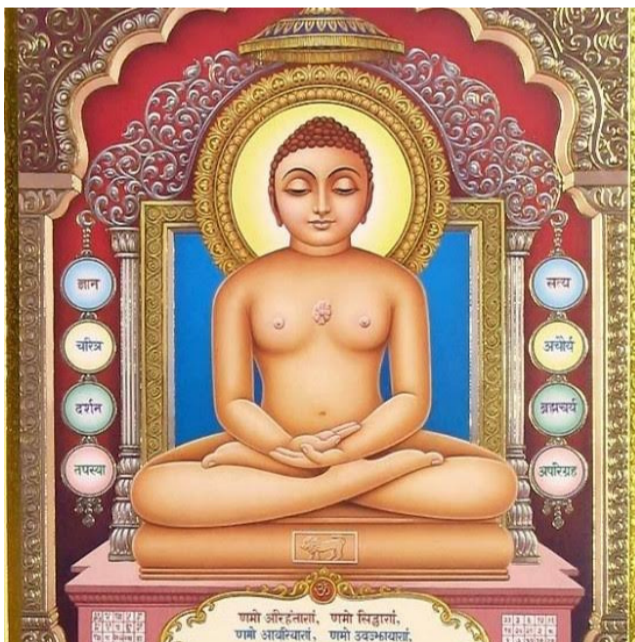
वर्धमान महावीर हे वयाच्या तीस वर्षांपर्यंत राजमहालात राहिले. त्या नंतर संन्यास्त होऊन साडेबारा वर्षे आत्मसाधने मध्ये एकाग्र होऊन केवलज्ञान म्हणजेच सर्वज्ञतेची प्राप्ती केली. पुढे तीस वर्षे भगवंतांनी समस्त जीव जातीच्या कल्याणासाठी धर्मोपदेश केला.

भगवान महावीरांना वैशाख शुक्ल दशमी या दिवशी चौथ्या प्रहरामध्ये विजयी मुहूर्तात जांभीय ग्राम या ठिकाणी रूजू बालिका नदीच्या उत्तरी तीरावर विहार करत असताना शाल ब्रक्षाच्या सानिध्यात गोदोहीका आसनामध्ये तप आचरणात असताना ज्ञानमुद्रेत केवलज्ञान अर्थात सर्वज्ञतेची प्राप्ती झाली.

याच ठिकाणी भगवंतांनी गृहस्थ महिला आणि साधू साध्वींच्या समुदायास दिव्यवाणीने प्रथम उपदेश दिला. तीर्थंकरांच्या दिव्यवाणीचे वैशिष्ट्य असे असते की भगवंतांचे ओठ न हलता दिव्य ध्वनी सर्व दिशेमध्ये सर्व प्राण्यांना समजेल अशा भाषेमध्ये प्रसारित होते. चारीही दिशेने भगवंतांच्या मुखकमलाचे दर्शन होत असते.

प्रथम प्रवचनात महावीरांनी आत्मसाक्षात्काराच्या चतुरंग मार्गाचे प्रतिपादन केले.

१. सम्यक दर्शन : सत्यावर श्रद्धा ठेवणे. खरे गुरु, धर्म व शास्त्रावर श्रद्धा ठेवणे. २. सम्यक ज्ञान : वस्तुमात्राचे खरे स्वरूप जाणणे. ३. सम्यक चारित्र्य : संयमासह अचरण करणे. तपो ज्वाला द्वारा आत्मशुद्धी करणे. या जगाचे मुख्य तत्व दोन आहेत. आत्मा



(जीव) आणि अनात्मा (अजीव). जीव आणि आत्म्याची शरीर मुक्त अवस्था म्हणजेच परमात्मा. आत्म्यापासून परमात्मा होण्याचे अहिंसा, सत्य, संयम धर्मांचा अवलंब करणे हेच साधन आहे.

सुखात आनंदी व दुःखात दयनीय होऊ नका. स्तुतीने फुलून जाऊ नका, निंदेने सुकून जाऊ नका, समान प्रसिद्धीने गर्व आणि अपमानाने

तुच्छता वाटून घेऊ नका. कोणासही हीन दिन असे समजू नका. जीवनातील सर्व द्वंदात तटस्थ रहावे आणि समतापूर्वक जीव हीच अहिंसा आहे असा उपदेश भगवंतांनी केला.

भगवान महावीरांनी सत्य धर्मासाठी विशेष प्रवचन केले. ते म्हणाले सत्य ईश्वर आहे, तेच सर्व सृष्टीमध्ये सार तत्व आहे त्याचा शोध घ्या. जीवनातील कोणत्याच व्यवहारात असत्याचा प्रयोग करू नका. सत्य हेच शाश्वत आहे, त्याच्या पालनासाठी त्यांनी काही नियम सांगितले.

१. मानसिक सत्य. २. वाचिक सत्य. ३. कायिक सत्य.

अस्तेय किंवा अचौर्य बाबत एका विशेष प्रवचनात भगवान म्हणाले, इच्छे वर संयम असू द्या. आपल्या इच्छावर संयम असणारा इतरांच्या वस्तू अधिकार याचे हरण करत नाही. असंयमाने राग द्वेष वाढतात, नंतर मोह वाढतो. ज्याचा मोह वाढतो त्याचे दुःख वाढते. जर दुःखापासून सुटका हवी असेल तर इच्छावर संयम असू द्या. इच्छा

संयम हा शाश्वत धर्म आहे त्याच्या पालनासाठी १. वस्तूंचा

अनावश्यक वापर टाळा. २. आवश्यकता आणि अनावश्यकता याचा विवेक असू द्या. ३. वस्तूंच्या वापरासाठी आपल्या इच्छा मर्यादित करा. ४. अल्पशा सामुग्रीमध्ये जीवनात संतोष माना.

ब्रह्मचर्य तत्वाचे प्रवर्तन करताना महावीर असे म्हणाले की, अब्रह्मचर्येच्या असक्तीला जिकल्यानंतर किंवा काम प्रवृत्तीवर विजय मिळवल्यानंतर उर्वरित आसक्तीतून निवृत्त होणे

सुलभ होते. महासागरात पोहोचल्यानंतर नदीत पोहणे कठीण असत नाही. ब्रह्मचर्य हा शाश्वत धर्म आहे व त्याच्या पालनासाठी १. वक्तव्यावर बोलण्यावर संयम ठेवा. २. शुद्ध सात्विक आहार ग्रहण करा.

३. दृष्टीचा संयम असू द्या, विकार सहित दृश्य पाहू नका. ४. स्मृतीचा संयम असू द्या.

भूतकाळातील असंयमाच्या स्मृतीचे आवर्तन करू नका. ५. पाचही इंद्रियावर, व त्यांच्या सर्व विषयांवर आपले नियंत्रण असू द्या. ६. गृहस्थांनी अधिक आसक्ती न ठेवता स्वदार संतोष व्रत धारण करावे. आत्म दर्शनाचा अभ्यास करा, स्वयंकेन्द्रित व्हा, आत्मलीन व्हा, स्वतःमध्ये सतत रममाण होणे हेच ब्रह्मचर्य आहे.

अपरिग्रहाच्या सिद्धांताचे भगवान महावीरांनी विस्तृत विवेचन केले. परिग्रहात आसक्त मानव वैर वाढवतो त्यासाठी पदार्थावर आसक्ती ठेवू नका अनासक्ती शाश्वत धर्म आहे. त्याच्या पालनासाठी शब्दावर आसक्ती ठेवू नका, रूपावर आसक्त होऊ नका, रस सौंदर्यावर आसक्ती ठेवू नका,

प्रकल्प प्रमुख व माजी अध्यक्ष डॉ. दत्ता कदम यांनी सांगितले की, “आयएमए कनेक्ट उपक्रमातून समाजाशी जोडलेले राहणे हा आमचा उद्देश आहे. विशेष मुलांसाठी घेतलेले हे शिबिर त्यांच्या आरोग्याच्या दृष्टीने उपयुक्त ठरते.”

बालरोगतज्ज्ञ संघटनेचे सचिव डॉ. विनोद तोतला यांनी मुलांच्या सवयींबाबत मार्गदर्शन करताना सांगितले की, “मुलांच्या दैनंदिन जीवनात स्वच्छता, नियमित आहार आणि योग्य सवयी यांचा समावेश असणे अत्यंत आवश्यक आहे. शिक्षकांनी या सवयी रुजवण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावावी.”

या शिबिराद्वारे अनेक मुलांची तपासणी करण्यात आली. शिक्षकांना आवश्यक ते वैद्यकीय मार्गदर्शन देण्यात आले. या उपक्रमामुळे विशेष मुलांच्या आरोग्याबाबत एक सकारात्मक आणि जागरूक वातावरण निर्माण झाले. समाजातील प्रत्येक घटकापर्यंत आरोग्यसेवा पोहोचवण्याच्या दिशेने हा उपक्रम एक महत्त्वपूर्ण पाऊल ठरला.

**प्रगतिशील ज्येष्ठ नागरिक सेवाभावी संस्था**

**\* सन्नेह विमंत्रण \***

संस्थेच्या वर्ष २०२६-२८ कार्यकालासाठी नवनिर्वाचित व्यवस्थापन मंडळाचा शपथविधी आणि पदग्रहण समारंभ

बुधवार दि. १ एप्रिल २०२६ रोजी आयोजित केला आहे. त्यांच्या आनंदात सहभागी होऊन शुभेच्छा देण्यासाठी आपण सर्वांनी आवश्यक उपस्थित राहावे ही विनंती.

**\* प्रमुख पाहुणे \***

मा.डॉ.विनोद विठ्ठलराव भाले, संचालक लाईफ लाईफ मेडिकल डिवाइसेस

श्री. श्रीराम जोशी, निवडणूक निर्णय अधिकारी

**\* आपले विनीत \***

श्रीकांत पत्की	शैलजा देशपांडे	प्रेमचंद तुळे
अध्यक्ष	उपाध्यक्ष	सचिव

स्थळ : वि. वि. विप्लवकर सभागृह, गीता भवन, एन ५, सिडको, छ. सांभाजीनगर. वेळ: सायंकाळी ५ वा.

टीप : १) पुढील दोन रांगा माजी अध्यक्ष, माजी उपाध्यक्ष, निर्मात वांचेसाठी राखीव ठेवण्यात आल्या आहेत. २) पेयपान व अत्योपहार वी व्यवस्था करण्यात आली आहे.



# विराट हिंदू संमेलनाच्या पार्श्वभूमीवर पिंपळे सौदागर येथे भव्य शोभायात्रा

**ज्योतिर्मय साहित्य**  
पिंपरी : विराट हिंदू संमेलनाच्या पार्श्वभूमीवर पिंपळे सौदागर येथे शनिवारी सायंकाळी गोविंद चौकाजवळील साई वास्तु को. हाउसिंग सोसायटी येथून शोभायात्रा काढण्यात आली. यामध्ये परिसरातील नागरिक पारंपरिक वेशभूषेत मोठ्या संख्येने सामील झाले होते. कपाळी अग्रधाचा टिळा, खांद्यावर भगवे झेंडे, डोक्यावर भगव्या टोप्या घालून "जय श्रीराम", "भारत माता की जय" चा जयघोष करीत महिला, पुरुष, लहान मुलांचा उत्साह या शोभायात्रेत ओसंडून वाहत होता. सोबतीला ढोल - ताशा, शंख - तुतारीचा निनाद, टाळ - मृदंगाच्या तालावर पदत्यास करणारी वारकरी मंडळी लक्ष वेधून घेत होती. या शोभायात्रेत पिंपळे सौदागर प्रभागाच्या



नगरसेविका डॉ. कुंदाताई भिसे, उन्नती भिसे, राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे अनय मुळे, मुकुंद चव्हाण, अमित वडनेरकर, अक्षय वडनेरकर, संकेत कुटे, तसेच डॉ. रश्मी मोरे, शिशिर पांडे, विश्व हिंदू परिषदेचे ललित झुनझुनवाला, श्री संत ज्ञानेश्वर ब्राह्मण संस्थेचे अध्यक्ष विलास जोशी, प्रणिता अवधूत, यांचा विशेष पुढाकार होता.

दर्शनी भागात भगवे झेंडे, त्यामागे टाळ मृदंगाच्या तालावर पदत्यास करणारी वारकरी मंडळी, गाडीमध्ये समोरील बाजूस छत्रपती शिवाजी महाराज यांचा पुतळा तसेच विठ्ठल रुक्मिणीच्या वेशभूषेतील कलावंत त्यामागे ढोल ताशा पथक, तुतारीचा निनाद, प्रणिता अवधूत यांच्या मार्गदर्शनाखाली शंखनाद करणाऱ्या महिला, ईस्कॉन मंदीरातील भाविक, गायत्री परिवारातील साधक, उन्नती सखी मंचच्या सदस्या, जगदुरू कुपालू महाराजांचे परिचारक या शोभायात्रेत सहभागी झाले होते.

**ज्योतिर्मया**  
Mutual Fund Online  
Sahihai  
म्युच्युअल फंड ऑनलाईन  
विनोद शिराळकर 9325383999

स्वप्न जी तुम्ही Sip शिवाय पहाल...  
स्वप्न जी तुम्ही Sip शिवाय पहाल ती फक्त इच्छा म्हणून राहून जातील... मित्रांनो, जेव्हा आपण एखादे स्वप्न पहातो तेव्हा ते पूर्ण करण्यासाठी आपल्याला झटावत लागत. मला एक सुंदर अलिशान बंगला बांधायचा आहे असे नुसते स्वप्न बघितले की झाले असे नाही... बंगल्यासाठी चांगली जागा बघणे, चांगल्या आर्किटेक्ट कडून छान प्लॅन तयार करून घेणे, आणि सगळ्यात महत्त्वाचे म्हणजे बंगला बांधायचा जो काही खर्च येणार आहे त्या रकमेची तरतूद करणे... हे बंगल्याचे स्वप्न पूर्ण करण्यासाठीचे टप्पे आहेत... आणि हे विचार पुर्वक पार पाडण्यासाठी तुम्हाला आर्थिक नियोजन करावे लागेल... आणि याच टप्प्यावर महत्त्वाचे आहे ते Sip .... हे Sip जर तुम्ही केलेच नाही तर बंगल्याचे स्वप्न मग फक्त इच्छा रूपात शिल्लक राहील. खरं आहे ना? आणि बघा ना तुमचं प्रत्येक स्वप्न तुम्हाला एका Sip ची मागणी करतंय. Sip म्हणजे जणू स्वप्न पूर्ण करण्यासाठीचा इन्शुरन्स. तेव्हा स्वप्न बघा पण त्यासाठी Sip पण करायला विसरू नका.



## पिंपरी चिंचवड पत्रकार संघाच्या वतीने उत्कृष्ट कार्य करणाऱ्या महिलांचा सन्मान

**ऑनलाईन 'श्री शुक रामायण कथा'चे आयोजन ६ ते ८ एप्रिल दरम्यान होणार आध्यात्मिक सोहळा**  
ज्योतिर्मय साहित्य  
पुणे - 'अभिज्ञान, पुणे' यांच्या वतीने 'श्री शुक रामायण कथा' या आध्यात्मिक प्रवचनमालेचे ऑनलाईन (माध्यमातून) आयोजन करण्यात आले आहे. ही कथा ६, ७ आणि ८ एप्रिल २०२६ या कालावधीत दररोज सायंकाळी ७ ते ८ या वेळेत संपन्न होणार आहे.  
या प्रवचनमालेचे निरूपण डॉ. चंद्रहास शास्त्री सोनपेठकर करणार असून, श्रीरामकथेचा दिव्य अनुभव श्रोत्यांना घेता येणार आहे. रामायणातील आदर्श, मूल्ये आणि जीवनदृष्टी यांचे सखोल विवेचन या कथेमध्ये होणार असल्याने भाविक आणि अभ्यासकांसाठी ही एक उत्तम संधी मानली जात आहे.  
या कार्यक्रमासाठी नोंदणी शुल्क ₹१५१ ठेवण्यात आले असून, इच्छुकानी फोनपे किंवा गुगल पे द्वारे ७२४९१२२४२८ या क्रमांकावर शुल्क भरावे. त्यानंतर नाव, पत्ता, वय आणि पॅमेंटचा स्क्रीनशॉट वर पाठवून नोंदणी पूर्ण करावी.  
आयोजकांच्या माहितीनुसार, कार्यक्रमासाठी मर्यादित जागा उपलब्ध असल्याने इच्छुकानी त्वरित नोंदणी करावी, असे आवाहन करण्यात आले आहे. अधिक माहितीसाठी ७२४९१२२४२८ किंवा ९८५००७४४८८ या क्रमांकांवर व्हाट्सॅपवर संपर्क साधता येईल.

**ज्योतिर्मय साहित्य**  
चिंचवड : महिलांचे सक्षमीकरण व्हावे यासाठी पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्यावतीने शहरामध्ये नवीन इन्फ्रास्ट्रक्चर उभे केले जाणार असून त्यामध्ये पुरुषांप्रमाणेच महिलांना मोठ्या प्रमाणावर संधी उपलब्ध करून देणार असल्याचे प्रतिपादन महापौर रवि लांडगे यांनी केले.



अखिल भारतीय मराठी पत्रकार परिषद मुंबई सलग पिंपरी चिंचवड पत्रकार संघ आणि डिजिटल मिडिया परिषद यांच्यावतीने आयोजित विविध क्षेत्रातील कर्तृत्ववान रणरागिणी सोहळ्यात ते बोलत होते. तर उपमहापौर शर्मिला बाबर यांनी महिला आपल्या कुटुंबातून वेळ काढून सक्षम होतात, त्यांच्या या कृतीमुळे देशही सक्षम होतो अशा शब्दात आपल्या भावना व्यक्त केल्या. रविवार दि. २९ रोजी अ. भा. पत्रकार परिषदेचे विश्वस्त शरद पावळे यांच्या अध्यक्षतेखाली सायन्स पार्क येथे सायंकाळी झालेल्या या कार्यक्रमास उपमहापौर शर्मिला बाबर, परिषदेचे राज्य उपाध्यक्ष गणेश मोकाशे, पुणे जिल्हा पत्रकार परिषदेचे जिल्हाध्यक्ष सुनील लोणकर, जिल्हा संघटक चिराग फुलसुंदर, जिल्हा समन्वयक मारुती बानेवार, महिला समन्वय रेखा भेगडे, महिला सरचिटणीस प्रज्ञा आबनावे यांची उपस्थिती होती. महिला दिनानिमित्ताने दरवर्षी प्रमाणे यंदाही विविध क्षेत्रातील महिलांचा महापौर आणि उपमहापौर यांच्या हस्ते या कार्यक्रमात शाल, सन्मानचिन्ह आणि रोप देऊन सत्कार करण्यात आला.  
विविध क्षेत्रातील कर्तृत्ववान महिलांच्या या सोहळ्यांमध्ये राजमाता जिजाऊ पुरस्कार - डॉ. किशोरी आपटे, क्रांतिज्योती सावित्रीबाई फुले पुरस्कार - सुप्रिया सचिन मंडलिक, त्यागमूर्ती माता रमाई पुरस्कार - सुभद्रा आतामारा मोकाशे, पुण्यश्लोक अहिल्याबाई होळकर पुरस्कार - स्वर्जली माने, पशुवैद्यकीय सेवारत पुरस्कार - डॉ. पूजा बोंबले, पिंपरी चिंचवड संस्कारत पुरस्कार - भारती न्यायाधीश, पिंपरी चिंचवड कलारत - ज्योती सेतसंदी, पिंपरी

**सुख दुःखाचे तरंग माणसा-माणसाचे**  
वसंत कुलकर्णी, छ.संभाजीनगर, मो. 96730 67194  
माणूस-माणूसपण - व माणूसकिचे सार्थक  
देहाचा विसर पण घ्यानी राम// हेच आहे रे/ईशभक्तीचे मर्म// स्वतःचे कर्तेपण/व्यावेची सोडूनी/ देह करावा अर्पण/शेवटी रामचरणी//  
माणसाच्या जीवनात श्रेष्ठ काय? कुणाचा पैसा, नाती, ऐश्वर्य, घरदार, किंवा कुणी मानवता असे प्रत्येक जण वेगवेगळे व आपल्या कुवतीप्रमाणे उतर देईल... संताचे दाखले घेतले तर संसारात राहून, प्रपंच व परमार्थ करा असे सांगितले.  
समर्थ रामदास "सावधान" म्हणून सर्व जण परित्याग करून गडावर जाऊन "मनाचे श्लोक" रचतात! तर सावता माळी, गोरवा, एकनाथ, तुकोबा कर्म करत, सर्व सहन करत हरीभक्त झाले.. मोठा गहन विषय आहे हा.. कळतं पण वळत नाही.. पटत का.. आधुनिक युगात तर दुःखत पण सांगता येत नाही! खर ना.. कर्तुत्व व कमाईच्या मागे - स्पर्धेच्या जागात माणुसकी मागे पडते काय? आयुष्याचे मोल नेमके कशात आहे? पैसा, पैसा प्रतिष्ठा यात मोल आहे की शाश्वत सत्य वेगळ आहे? न्यायच मोजमाप व माणुसपण पैशाच्या काट्यावर होईल का? आज मात्र मर्ण एककी व संवाद कमी होत आहे, असा प्रश्न पडायला पाहिजे. पण वास्तवात श्रीमंत व गरीब यांच्या व्याख्या कधीच पूर्ण होत नसतात याचे कारण कुणीतरी आपल्यापेक्षा एक पाऊल पुढेच असणार -- ईतके सोपे हे गणित आहे मायेची जक, प्रेमाची भूक, वेदना, दुःखाचे निराकरण व तीतात कमी होते ती मानवाच्या सहवासातून.. व माणसं जपणं व माणूसपण जीवंत ठेवणं हिच प्रगती असावी.. तुम्हाला काय वाटते? श्री राम जय राम जय जय राम

**वस्तू वस्तू जपून ठेव...**  
**३. कंदील...**  
त्याच्या काचेच्या खालची किल्ली वर खाली करून ती वात रोकिल मध्ये भिजली आहे का बघितले जायचे. मग त्यावर काच चढवली जायची. आणि कडेचा स्टॅन्ड (आम्ही त्याला घोडा म्हणत होते) वर खाली करून मगच ही कंदील उजळण्याची प्रक्रिया पूर्ण व्हायची.  
दुसऱ्या दिवसा पासून संध्याकाळी कंदीलची काच साफ करणे हे जोखमीचे पण आवडते काम रोज करावे लागे. आणि ती काच चमकवण्या साठी आमच्या लहान मुलांची स्पर्धा लागायची. त्या साठी विविध प्रयोग चालायचे. नुसत्या मऊ कपड्याने काच पुसणे. चुलीतली राख चाळून त्याने काच घासणे. मऊ कापडाने पुसणे. पाणी व साबण याने साफ करणे. पण त्यात हातातून निसटून पडून फुटण्याचा धोका असे. अशा काचा चकचकित केल्या की आम्ही शेजारी ठेवून कोणाची काच जास्त स्वच्छ झाली याचे निरीक्षण करत असू. विशेष म्हणजे तो उजळलेला कंदील चुकून पडला तरी आग लागत नसे.  
याच्या उजेडात घरातली कामे व्हायची पण आमचे भविष्य पण उजळत होते. हा कंदील मध्ये ठेवून त्याच्या भोवती मी व माझ्या मैत्रिणी अभ्यास करत होतो. कारण दिवसभर शाळा आणि रात्री अभ्यास करावा लागायचा.  
त्या कंदीलाचा वरचा भाग गरम व्हायचा. आणि त्याच्या उष्णतेने माझे माथ्यावरचे केस कायम जळायचे. पण बुद्धी मात्र उजळायची आणि अभ्यासाचा उजेड डोक्यात पडायचा.  
मी असा कंदील खूप वर्षे जपून ठेवला होता. आणि लाईट गेल्यावर मेणबत्ती ऐवजी त्याचा वापर करत होतो. तो बघून शेजाऱ्यांना खूप आश्चर्य वाटायचे. आणि मुलाला आकर्षण वाटायचे. नंतर सगळीकडे विजेचे खांब उभे राहिले. घरात बल्बचा उजेड पडला आणि अत्यावश्यक कंदील माळ्यावर रवाना झाले. पण त्याच्या आठवणी मात्र अजून मनात आहेत.  
विभावी कुलकर्णी 8087810197

**ओळख साहित्यिकांची**  
नारायण भगवानराव पांडव  
जन्म दिनांक : १६ जानेवारी १९५६  
जन्मगावः- बीड शिक्षण : बीकानेर.  
नोकरी : युनियन बँक ऑफ इंडियातून वरिष्ठ प्रबंधक या पदावरून २०१६ ला ३० वर्षांच्या सेवां नंतर निवृत्त झाली. १९६९ पासून लिहायला सुरुवात केली. औरंगाबाद येथून प्रकाशित होणारे 'दैनिक मराठवाडा' यात पहिली बालकथा प्रकाशित झाली. महाविद्यालयीन काळात महाविद्यालयतर्फे प्रकाशित होणाऱ्या वार्तिक अंक यात कविता प्रसिद्ध. आजपर्यंत विविध मासिके, साप्ताहिके, दैनिके यातून जवळपास दोनशे मराठी हिंदी कवितांना प्रसिद्धी. काही मासिकात कथाही प्रकाशित झालेल्या आहेत. बँकेतर्फे निघणाऱ्या पंचवटी या त्रैमासिकात १९८३ पासून लिहायला सुरुवात केली. कथा, कविता, लेख प्रकाशित झालेले आहेत. औरंगाबाद या विद्यार्थ्यांचे सहसंपादक म्हणून काम केले. बँकेच्याच 'युनियन घार' या अंकवत पठणीवरील लेख प्रसिद्ध झालेला आहे. 'गोरज वाता' या दैनिकात पुस्तक परीक्षणाचे काम केले. विदर्भ लेखक संघ नागपूर आयोजित कार्यरत्नसंघात सहभाग. संत गोरख कानका कुमंगर समाज विश्वस्त मंडळ औरंगाबाद यांच्या कडून २००३ या वर्षी सत्कार.  
प्रकाशित साहित्य : १) गुलामोहर, २) इतिहास व्यक्तेश्वरकाव्य. ३) वनम गोरखाना. ४) सखा पांडुरंग. असे चार कवितसंग्रह प्रकाशित आहेत. त्या शिवाय शतदल आयोजित डिजिटल कार्यक्रमात, या सर्व कार्यक्रमांला परीक्षक म्हणून काम केले.  
परीक्षक : मराठवाडा आनंदीय युवक महोत्सवात आयोजित केलेल्या कार्यवाचन, कथावाचन, एकवात्री प्रयोग, तसेच बलवंत वाचनालयाच्या वर्षांपुन दिनानिमित्त आयोजित कव्य वाचन स्पर्धा. व वरद गणेश मंदिर आयोजित डिजिटल कार्यक्रमात, या सर्व कार्यक्रमांला परीक्षक म्हणून काम केले.  
अध्यक्ष : समर्थ सेवा मित्र मंडळ आयोजित कवितामेलेन, जगदंबा संगीत विद्यालयाच्या वर्षांपुन दिन. दैनिक लोकसंकेत वर्षांपुन दिन या ठिकाणी अध्यक्ष म्हणून काम केले.  
प्रमुख पाहुणे : १. लोकसंकेतच्या वर्षांपुन दिनच्या कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. २००८ व २०२३ यावर्षी जामखेड जि. जालना व शिळोडी औरंगाबाद येथील शाळेत झालेल्या १५ ऑगस्टच्या कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणा म्हणून उपस्थित होते.  
नाट्य : कॉलेज जीवनापासून नाटकात काम करणे सुरू केले. हिंदी, मराठी, बालनाट्य अशा नाटकात अभिनय केला. २००३ या वर्षी डॉ. गिरीश ओक यांच्या सोबत 'तुझे आहे तुजपाशी' या नाटकाला पुणे व औरंगाबाद येथील प्रयोगात काम केले.  
दिग्दर्शन : राज्य नाट्य स्पर्धा व कामगार कल्याण मंडळाच्या आयोजित नाट्य स्पर्धेत दिग्दर्शन केले.  
पुरस्कार : १९९९, २०००, २००१, २००२ यावर्षी उत्तम अभिनेत्यासाठी प्रमाणपत्र मिळाले. २००३ ला नवयुग दुरा मंडळ घाटनांद्रा आयोजित नाट्यमहोत्सवात 'पर्याय' या नाटकासाठी पुरुष अभिनेत्याचे प्रथम पारितोषिक प्राप्त झाले. कामगार नाट्य स्पर्धेत दिग्दर्शन केलेल्या 'तुझे आहे तुजपाशी' या नाटकासाठी दिग्दर्शनाचे द्वितीय पारितोषिक मिळाले.  
गौरव : समर्थ सेवा मित्र मंडळ औरंगाबाद यांच्यातर्फे २००१ यावर्षी 'समर्थ गुणवत्त कामगार' पुरस्कार मिळाला. चित्रपटः ' सोनेरी डोक्याचा मासा' या बाल चित्रपटात तसेच 'पाणी बाणी' आणि 'जून' या चित्रपटात अभिनय केला.  
२०१६ या वर्षी 'अन्न हे पूर्णब्रह्म' या नावाचा एक लघुपट केला. या लघुपटासाठी पटकथा, संवाद, गीतलेखन केले. यासाठी सहाय्यक दिग्दर्शक म्हणूनही काम केले व अभिनय ही केला.  
युट्युब : युट्युबवर २०२० पासून काम करीत आहे. या वैयक्तिक युट्युब चैनल वर आध्यात्मिक कार्यक्रम करीत असतो. आजपर्यंत १६७ भाग झालेले आहेत.  
गीतलेखन : आज पर्यंत माझी आठ गाणी ध्वनिमुद्रित झालेली आहेत. युट्युब वर मी लिहिलेली सहा गाणी आहेत. [पांडुरंग, गणपती, श्रीराम व साईनाथ]  
सामाजिक कार्य : महाराष्ट्र मित्र या समुहाचा संस्थापक सदस्य. संस्कार भारती या संस्थेत देवगिरी प्रांत -साहित्य विधा सहसंयोजक या पदावर काम करीत आहे. 'राष्ट्रीय दिग्दर्शका प्रसार मंच' छ.संभाजीनगर या संस्थेत साध्या युट्युब चॅनेल वर आध्यात्मिक कार्यक्रम करत आहे. या संस्थेसाठी एक शौचिक गीत ही लिहिलेले आहे. राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ, छ.संभाजीनगर मधील गुरु गोविंद नगर या भागाचा नगर कार्यवाह म्हणून काम केले आहे.

साहित्यिक मित्रांनो, आता लिहा विनाशस्त कारण आता तुमच्या साहित्याला प्रकाशित करण्यासाठी आले आहे एक भव्य व्यासपीठ  
**ज्योतिर्मया**  
साहित्याचे विद्यापीठ  
"ज्योतिर्मय" साहित्याचे विद्यापीठ. साहित्यावरील प्रत्येक घटना, कथा, कविता, लेख, परीक्षण, पुरस्कार, संमेलन प्रत्येकाची नोंद आम्ही घेणार, मग विचार कसला करता! हो जाओ शुरु...  
या व्यासपीठावर तुमचे सर्वांचे स्वागत आहे.  
- संजय व्यापारी, संपादक 7743918559  
ज्योतिर्मय-साहित्याचे विद्यापीठ

**ऑनलाईन औषधोपचार**  
आता सर्वांही साते आहे ऑनलाईन मा आजारवाणातून पण परतल्या औषधोपचार घ्या. कुठेही जगातही राहून नाही, वेळ व पैसा वाचवा 100 % खाकीशी इलाक, पुणेकर, भारतीय कवय, कवय गौरी कोणाली सांगात्यास काज वाटते अशा वेळेस फक्त फोवर सूची तुम्हा आजार सांगू शकता व त्यावर आधुनिक पद्धतीने हमाखाय उपचय केता जाईल. पोस्टाने औषध पाठविल्या जातील, प्रसिद्ध आयुर्वेदाचार्य डॉ. संजय ए.प. ३७ वर्षाचा अनुभव, 200 पेक्षा अधिक पुरस्कार प्राप्त, 2 आर्याभेदा अर्थिक विधिप औषध समग्रपुस्तक रचणारे वयाशी उपचार, आतापर्यंत ५ ऑनररी डॉक्टरेटच्या पदव्या देऊन विविध संस्थांनी त्यांना सन्मानित केलेले आहे. त्यांच्या या कार्याची नोंद लंडन बँक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, औषधसिद्ध बँक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, एशियन बँक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, हुज-हु-हुन एशिया रेकॉर्ड्स मध्ये विक्रमी नोंद झालेली आहे. सेवक विषयक कोणताही प्रश्नित असे फक्त एकदा फोन करा व मार्गदर्शन घ्या. व तुमचे प्र सौख्य.  
Dr Shaikh A H - 98606 99906

# राम भक्तीतील बालसुगंध

## ज्ञोतिर्मय साहित्य

॥ श्रीराम जय राम जय राम ॥  
॥ रामाय रामभद्राय रामचंद्राय वेधसे ।  
रघुनाथाय नाथाय सीतायाः पतये नमः ॥

॥  
रामाय - श्रीरामांना  
रामभद्राय - कल्याण करणाऱ्या  
रामांना  
रामचंद्राय - चंद्रासारख्या शांत व  
तेजस्वी रामांना  
वेधसे - सृष्टीचे ज्ञान असलेल्या सर्वज्ञ  
परमेश्वराला  
रघुनाथाय - रघुवंशाचे स्वामी  
नाथाय - सर्वांचे नाथ (स्वामी)  
सीतायाः पतये - सीतेचे पती  
असलेल्या  
नमः - नमस्कार असो  
अशा या सर्वश्रेष्ठ श्रीरामांना वंदन  
करून मी माझ्या लेखाला प्रारंभ करते.  
चैत्र शुद्ध नवमी तिथीला श्रीराम  
जन्मोत्सव संपूर्ण देशभर मोठ्या उत्साहात  
साजरा केला जातो. माता कौसल्या आणि  
राजा दशरथ यांच्या पोटी प्रभू श्रीराम

जन्माला आले. संपूर्ण दुष्टकाळाचा  
नाश करणारा हा जन्म म्हणजे प्रत्यक्ष  
भगवान विष्णूचा अवतार होय.

असे हे श्रीराम माझे अत्यंत प्रिय  
दैवत आहेत. त्यांची शांत, प्रसन्न  
मूर्ती माझ्यासाठी नेहमीच प्रेरणादायी  
असते.

माझ्या लहानपणापासूनच मी  
रामजन्मोत्सवाचा आनंद घेत आले  
आहे. आमच्या गावामध्ये हा उत्सव  
मोठ्या उत्साहात साजरा केला  
जायचा. त्या दिवशी गावातील एका  
मोठ्या वाड्यात गुढी उभारली  
जायची आणि दुपारी श्रीरामांचा  
जन्मोत्सव साजरा होत असे.

माझ्या वडिलांची सकाळपासूनच  
लगबग चाललेली असायची. तेव्हा  
आम्हाला फारस काही कळत नसे.  
आम्ही विचारायचो, “आज काय  
आहे? कोणाचे बारासे आहे का? हा  
छोटासा पाळणा कोणासाठी आणलाय?”  
मग वडील सांगायचे, “आज प्रभू  
रामचंद्रांचा जन्म झाला आहे, म्हणून  
आपण त्यांचा जन्मोत्सव साजरा करणार



आहोत.”

मग श्रीरामांना प्रिय असलेली  
चाफ्याची फुले आणणे हा आमचा पहिला  
उपक्रम असायचा. त्या दिवशी प्रभू

रामचंद्रांच्या फोटोला  
चाफ्याच्या फुलांचा हार  
घातला जायचा. सर्व  
स्त्री-पुरुष वाड्यात जमायचे,  
भजन व्हायचे आणि बारा  
वाजता प्रभू रामचंद्रांना  
पाळण्यात घालून रामनामाचा  
जयजयकार केला जायचा.  
म्हणायच्या आणि त्यानंतर  
सर्वांना डाळ-पन्हाची खिरापत  
दिली जायची.

ती डाळ आणि  
उन्हाळ्यातील ते थंडगार पन्हे  
पिताना  
आम्हाला  
फार आनंद  
व्हायचा.  
माझे लक्ष  
मात्र सतत

प्रभू रामचंद्रांच्या  
सहवासातील त्या चाफ्याच्या फुलांकडे  
असायचे. ती मला खूप आवडायची.  
आपल्याकडे प्रत्येक सणाला

वेगवेगळ्या फुलांना महत्त्व असते. त्यामध्ये  
रामनवमीला चाफ्याच्या फुलांना विशेष  
महत्त्व आहे. उन्हाळ्यात चाफ्याच्या  
झाडाला एकही पान नसते, पण फुले मात्र  
भरणाच असतात. ती जणू प्रभू  
रामचंद्रांसाठीच उमललेली आहेत असे  
मला वाटायचे.

चाफ्याचे झाड मला प्रभू रामचंद्रांसारखे  
गावातील महिला पाळणा  
आल्याची खूप  
वाटायची. ही  
कदाचित  
माझ्या  
बालमनाची  
समजूत असेल;  
पण तेच

माझ्यासाठी रामायण होते.  
आज त्याचा खरा अर्थ मला उमगला  
आहे. ऋतुनुसार झाडे बदलतात; तसेच

आपल्यालाही बदलावे लागते.  
रामायणातही रामांचे आयुष्य सुरुवातीला  
बहरलेले होते; पण परिस्थितीमुळे त्यांना  
वनवास भोगावा लागला. तरीही ते शांत व  
संयमी राहिले. वनवासातून परतल्यानंतर ते  
पुन्हा तितक्याच आनंदाने फुलले.

यातून एकच शिकवण मिळते-  
परिस्थिती कोणतीही असो, माणसाने  
शांत, संयमी राहून नेहमी फुलत राहावे  
आणि आनंदी राहावे.

प्रभू श्रीरामांसारखे शांत, संयमी आणि  
सहनशील होण्याचे सामर्थ्य माझ्यामध्ये  
निर्माण व्हावे; कोणत्याही परिस्थितीत मन  
स्थिर राहण्याची शक्ती मला मिळावीअशी  
मी प्रभू श्रीरामचंद्रांच्या चरणौ प्रार्थना  
करून त्यांना वंदन करते.

रामो राजमणिः सदा विजयते रामं रमेशं  
भजे ।

रामेणाभिहता निशाचरचमू रामाय तस्मे  
नमः ॥

रामान्नास्ति परायणं परतरं रामस्य  
दासोऽस्म्यहम् ।

रामे चित्तलयः सदा भवतु मे भो राम  
मामुद्धर ॥

## हेमंत ढोमे यांच्या वाढदिवसानिमित्ताने झिम्मा ३ च्या प्रदर्शनाची तारीख जाहीर

### ज्ञोतिर्मय साहित्य

महाराष्ट्राच्या प्रत्येक घरात  
पोहोलेला, मैत्रीचा जल्लोष  
रंगवणारा आणि प्रत्येकाला  
आपलीच गोष्ट वाटणारा  
‘झिम्मा’चा प्रवास आता नव्या  
चळणावर येतोय आणि या  
वेळी गोंधळ जरा जास्तच  
दिसतोय! मैत्री, नात्यांचा  
भावनात्मक स्पर्श आणि धमाल  
ट्रिप यांचं भ्रमट मिश्रण सादर



करणाऱ्या झिम्मा आणि झिम्मा २ने बॉक्स  
ऑफिसवर तुफान कमाई करत प्रेक्षकांचं भरभरून प्रेम  
मिळवलं. थिएटरमध्ये हाऊसफुल्लचे बोरड, सोशल  
मीडियावर चर्चा आणि बुकमायशेवर ट्रेंडिंग या  
सगळ्यामुळे झिम्मा हा फक्त चित्रपटटोपुता मर्यादित  
न राहता एक अविस्मरणीय प्रवासाचा अनुभव  
बनला. आणि आता त्या अनुभवाचा तिसरा भाग  
अधिकृतपणे समोर आला आहे! दिग्दर्शक हेमंत ढोमे  
यांच्या वाढदिवसानिमित्त झिम्मा ३चं पहिलं पोस्टर  
प्रदर्शित करण्यात आलं असून, त्याने सोशल  
मीडियावर अक्षरशः खळबळ उडवली आहे. पुढील  
वर्षी म्हणजेच १ जानेवारी २०२७ मध्ये झिम्मा ३  
प्रेक्षकांच्या भेटीला येणार आहे. काही दिवसांपूर्वीच  
'क्रांती'ज्योती विद्यालय - मराठी माध्यम'च्या

जल्लोषमय सोहळ्यात या चित्रपटाची  
घोषणा झाली होती आणि आता  
पोस्टरमुळे उत्सुकता आणखीच  
वाढली आहे.  
पोस्टर पाहिल्यावर एक गोष्ट  
लगेच लक्षात येते, यावेळी काहीतरी  
वेगळं घडणार आहे! समुद्रकिनार्यावर  
उभा असलेला सिद्धार्थ चांदेकर,  
त्याच्या चेहऱ्यावरचा गोंधळ,  
आजूबाजूला भरपूर बॅस, सुटकेसेस,  
क्रिकेट बॅट आणि सूर्यफूल त्यामुळे ही  
सहल आहे की काहीतरी अनपेक्षित  
ट्रिस्ट? आणि यावेळी 'तिसराच आहे!' या ओळीत  
नेमकं काय लपलंय? असे प्रश्न सध्या प्रेक्षकांना  
पडले आहेत. पहिल्या दोन भागांमध्ये मैत्रिणींचा ग्रुप  
प्रेक्षकांच्या मनात घर करून गेला. आता तिसऱ्या  
भागात त्या पुन्हा एकत्र येणार का, की या वेळी  
काही नवे चेहरे, नवी नाती या ग्रुपमध्ये सामील  
होणार? हे पाहणं उत्सुकतेचं ठरणार आहे.  
चलचित्र मंडळी प्रस्तुत 'झिम्मा ३'चं दिग्दर्शन  
हेमंत ढोमे यांनी केलं असून निर्मिती क्षिती जोग यांनी  
केली आहे. विशेष म्हणजे क्रांतिज्योती विद्यालय  
नंतर परत एकदा नव्या वर्षाची धमाकेदार सुरुवात  
करत चलचित्र मंडळी 'झिम्मा ३' १ जानेवारी  
२०२७ रोजी प्रेक्षकांच्या भेटीस आणत आहे.

## प्रत्येक स्वस्थ व्यक्तीने रक्तदान करायला हवे - व्हाइस अॅडमिरल जग्गी

### ज्ञोतिर्मय साहित्य

पुणे - “मानवी जीवनात अनेक  
गोष्टींचे महत्त्व आहे पण सर्वात  
महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे जीवन.जीवन  
वाचविण्यासाठी आपल्याला एकमेकांची  
मदत करावी लागते. रक्तदान हे  
त्यातलेच एक आदर्श उदाहरण आहे.  
रक्तदान हे आपल्या सृष्टीतील एक  
अद्वितीय योगदान आहे आणि म्हणूनच  
रक्तदान हेच सर्वश्रेष्ठ दान आहे” असे  
प्रतिपादन व्हाइस अॅडमिरल अनिल  
जग्गी कमांडंट राष्ट्रीय संरक्षण अकादमी  
यांनी केले. अखिल भारतीय पूर्व  
सैनिक सेवा परिषद व सशस्त्र दल  
वैद्यकीय महाविद्यालय वानवडी पुणे  
यांच्या समन्वयाने २८ मार्च २०२६  
रोजी राष्ट्रीय संरक्षण अकादमी (एन.  
डी.ए) मध्ये रक्तदान शिबिर आयोजित  
करण्यात आले होते ज्यामध्ये व्हाइस  
अॅडमिरल जग्गी यांनी आपले विचार  
व्यक्त केले. ते पुढे म्हणाले  
की,“आपले रक्त, आपली  
सेवा,आपली मानवता यांचा एक  
अद्वितीय संगम असतो. प्रत्येक स्वस्थ



व्यक्तीने रक्तदान करायला हवे,  
रक्तदानाची प्रक्रिया खूप सोपी आहे.  
निर्धारित ठिकाणी जसे रक्तदान शिबिर  
वैद्यकीय महाविद्यालय वानवडी पुणे  
यांच्या समन्वयाने २८ मार्च २०२६  
रोजी राष्ट्रीय संरक्षण अकादमी (एन.  
डी.ए) मध्ये रक्तदान शिबिर आयोजित  
करण्यात आले होते ज्यामध्ये व्हाइस  
अॅडमिरल जग्गी यांनी आपले विचार  
व्यक्त केले. ते पुढे म्हणाले  
की,“आपले रक्त, आपली  
सेवा,आपली मानवता यांचा एक  
अद्वितीय संगम असतो. प्रत्येक स्वस्थ

सर्वात आधी रक्तदान केले.  
खडकवासला येथील एन.डी.ए मधील  
लष्करी रुग्णालय येथे संपन्न झालेल्या  
या रक्तदान शिबिरामध्ये ८१ जणांनी  
उस्फूर्तपणे रक्तदान केले.  
या प्रसंगी एअर व्हाइस मार्शल  
राजेश वर्मा डेप्युटी कमांडंट आणि  
तसेच इतर अनेक अधिकारी आणि  
सैनिकांनीही सक्रियपणे सहभाग घेतला.  
रक्तदान शिबिराचे समन्वयक प्रणल  
देखणे,अखिल भारतीय पूर्व सैनिक  
सेवा परिषदेचे महाराष्ट्र व गोवा राज्याचे

अध्यक्ष एअर मार्शल प्रदीप बापट  
(निवृत्त), उपाध्यक्ष एअर व्हाइस  
मार्शल नितीन वैद्य (निवृत्त), एअर  
कमोडर शैलेंद्र धारपुणे (निवृत्त), कर्नल  
उत्तम पाटील (निवृत्त), ग्रुप कॅप्टन  
श्रीकांत चालवाडकर (निवृत्त) तसेच  
“आर्म्ड फोर्सेस मेडिकल कॉलेज”चे  
डॉक्टरस आणि प्रशिक्षणार्थी यांची मुख्य  
उपस्थिती होती.  
सामाजिक बांधिलकीच्या  
दृष्टिकोनातून हे रक्तदान शिबिर  
आयोजिले होते.

## त्यागमूर्ती रत्नाबाई

### ज्ञोतिर्मय साहित्य

एका महायोगी तपस्वी साधु  
पुरुषाच्या आश्रमामध्ये अनेक लोक  
ध्यानधारणा आणि मनशांतीसाठी येत  
असत. त्या तपस्वी साधुच्या  
कार्याची मोठी ख्याती होती. त्यांनी  
आपल्या तपोबळावर अनेक  
लोकांच्या जीवनातील दुःख नाहीसे  
केले होते. त्या तपाच्या बळावर  
त्यांच्या निर्वाणानंतर तो आश्रम खुप  
कांही नावारुपाला आला होता.  
त्याच आश्रमाच्या देवभालीसाठी  
एक ट्रस्ट कार्य करित होती. त्या  
ट्रस्टला देशविदेशातून देणग्या प्राप्त  
होत होत्या. त्या देणगीच्या पैशातून  
त्याच परिसरामध्ये कांही गतीमंद  
मुलांचा एक आश्रम चालत असे.  
नावाजलेल्या मोठया व्यक्ती त्या  
आश्रमामध्ये आपल्या धनशक्तीचा  
सहभाग देत असत. त्यामुळे त्या  
आश्रमाच्या देणगीदारांच्या यादीमध्ये  
अशा मोठमोठया लोकांच्या नावाची  
नोंद केली जायची.

तिथे कुणी सेवाभाव म्हणून  
यायचा, तर कुणी मनशांतीसाठी येत  
असे. त्या आश्रमात रत्नाबाई दररोज  
मनशांतीसाठी येत असे आणि  
आपल्या आजारी मुलांच्या  
आरोग्यासाठी ती त्या तपस्वी  
साधुंकडे साकडं घालीत असे.  
रत्नाबाईला दोन मुले होती. एक  
अत्यंत उच्च शिक्षण घेऊन  
परदेशामध्ये अनेक वर्षांपूर्वी  
वास्तव्यास गेलेला होता. लहान  
मुलगा जन्मतः थोडा गतीमंद होता.  
त्यामुळे त्यास सांभाळण्याची  
जबाबदारी रत्नाबाईवर होती.  
आर्थिक परिस्थिती जेमतेम होती.

त्यामुळे उदरनिर्वाह करून मुलांच्या  
दवाखान्यासाठी आवश्यक पैसा  
तिच्याकडे नव्हता. मोठा मुलगा  
प्रत्येक महिन्याला कांही रक्कम  
तिच्या खात्यामध्ये पाठवित असे  
परंतु तो केवळ उदरनिर्वाह  
करण्याच्या मर्यादित असे. इथली  
परिस्थिती सांगण्याचा रत्नाबाईंनी  
अनेक वेळा प्रयत्न केला, परंतु  
गावाकडची लोक सदैव अशीच  
परिस्थिती सांगत असतात.  
कुठल्यातरी कारणाने ते पैसे  
काढण्याच्या प्रयत्नात असतात  
असे सांगून फार कांही लक्ष  
देण्याची आवश्यकता नाही असा  
समज मोठया मुलास झाला  
त्यामुळे तिकडे पैशाची मुबलकता  
जरी असली तरी रत्नाबाईला हवी  
तशी मदत मिळत नव्हती.

परिस्थितीपुढे ती हतबल होत  
चालली होती. कुठेना कुठे  
कांहीतरी काम करायला हवे असे  
तिला मनोमन वाटू लागले. अंगात  
काम करावी अशी शक्ती होती.  
तिने त्या ट्रस्टमध्ये नोकरी देण्याची  
विनंती केली. आश्रमाचा परिसर  
झाडलोट करणे, गतीमंद मुलांचे  
संगोपन करणे इत्यादी कामासाठी  
तिने अत्यंत विनवणी करून नोकरी  
मिळविली. त्या दिवसापासून तिचा  
एक नवा दिनक्रम सुरू झाला.  
सकाळी आपल्या आजारी मुलांना  
जेवण औषध दिली की ती  
आश्रमामध्ये जायची. परिसर  
झाडलोट करायची. थोडसं  
मनशांतीसाठी ध्यानधारणा करायची.  
त्याच परिसरामध्ये कांही गतीमंद मुले  
खेळत असे. घरात एक मुलाचे  
संगोपन करून त्या मुलांच्या भावना



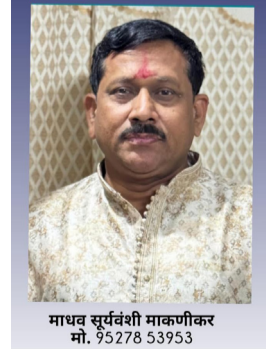
रत्नाबाईला समजत असल्याने  
हळूहळू ती त्या मुलांना मदत  
करण्याच्या कामामध्ये लागली. त्या  
कामातील तिची आवड पाहून  
पगारीमध्ये आणखी कांही वाढ करून  
त्या ट्रस्टने रत्नाबाईंवरिल  
जबाबदारीमध्ये वाढ केली.

कांही दिवसानंतर रत्नाबाईंच्या  
मुलाची परिस्थिती खालावू लागली.  
दवाखाने करून सुध्दा खूप कांही  
हाती येत नव्हते. त्यात  
दवाखान्यासाठी खुप कांही खर्च  
आता तिच्या हाताबाहेर गेला होता.  
अशा कठीण समयी मोठया  
मुलांकडून पैसे मागणीसाठी  
रत्नाबाईने खुप खटाटोप केला. परंतु

यश आले नाही. तिचा तो गतीमंद  
मुलगा आजारामध्ये दगावला.  
किमान भावाच्या मृत्यूनंतर तो  
भेटीला येईल अशी आशा होती परंतु  
तो परदेशातून आला नाही.  
रत्नाबाईला ही जखम मनात अत्यंत  
खोलवर झाली. परंतु तिने त्या  
परिस्थितीला तोंड दिले. एका  
मुलांची आई होण्यापेक्षा अनेक  
मुलांची आई होण्याचे तिने ठरविले.  
आपल्या घरातील थोडासा संसार  
तिने आश्रमात हलविला आणि  
आश्रमाच्या परिसरात आपले शंभर  
टक्के योगदान देण्यासाठी ती  
राहावायास गेली. तेथील गतीमंद

मुलांची नियमित सेवा करण्यासाठी  
तिने आपल्या आयुष्याची दिशा  
ठरविली.

असेच कांही दिवस निघून गेले.  
त्या आश्रमामध्ये प्रत्येक वर्षी एक  
सांस्कृतिक व सामाजिक सेवापुर्तीचा  
कार्यक्रम आयोजित केला जात असे.  
जो दाता मोठी देणगी देत असे  
त्यांच्या हस्ते तिथे एका कार्यक्रमाचे  
आयोजन करून विविध बक्षिसांचे  
वितरण करून त्यांना सन्मानित केले  
जात असे. यावर्षी एका बाहेर  
देशातील व्यक्तीने त्या आश्रमास  
मोठी देणगी दिली होती व त्यांच्या  
हस्ते त्या कार्यक्रमाचे पुरस्कार  
वितरण ठेवण्यात आले होते. त्या  
वर्षी सर्वोच्च सेवेच्या पुरस्कारासाठी  
त्यागमुर्ती म्हणून  
रत्नाबाईंच्या  
नावाची शिफारस  
झाली होती. तो  
कार्यक्रमाचा  
दिवस उजाडला.  
एका भव्य  
समारोहामध्ये  
सेवा क्षेत्रातील  
त्यागमुर्ती म्हणून  
रत्नाबाईंचे नांव  
पुकारण्यात  
आले. प्रमुख



माधव सुर्यवंशी माकणीकर  
मो. ९२२७८ ३३९५३

नाही. कारण ती नातेगोते, भावना,  
या सर्व गोष्टीपलिकडे जाऊन  
सेवाकार्यामध्ये रममाण झाली होती.  
स्वतःच्या मुलाच्या हाताने तिने तो  
सन्मान स्विकारला. परंतु तिच्या  
मनात एक प्रश्न उपस्थित झाला की  
स्वतःसाठी काम करणारा अत्यंत  
स्वार्थी मनोवृत्तीच्या त्या माणसाने  
एका ट्रस्टला एवढी मोठी देणगी  
कशी दिली.

त्या गोष्टीचे कारण थोडयाच  
वेळात स्पष्ट झाले. आश्रमामध्ये  
कुजबुज सुरू झाली होती की  
परदेशातून जे प्रमुख पाहणे आले  
त्याच्या मुलास अचानक एके दिवशी  
स्मृतीभ्रंश झाला. परदेशातील अनेक  
उपचारांनंतरही कांही इलाज होत  
नसल्याने भारतात ख्याती  
असलेल्या त्या  
आश्रमामध्ये त्यांच्यावर  
कांहीतरी उपचार होईल  
अशी आशा तयार  
झाली. त्या कार्यासाठी  
त्यांनी या आश्रमाची  
ख्याती ऐकली होती.  
त्यासाठी त्यांनी आश्रमास  
मोठी देणगी दिली होती.  
गतीमंद मुलांच्या समस्या  
काय असतात त्याची  
त्यास उमज झाली होती.

परंतु वेळ कधी परत येत नसते आणि  
चुकीच्या वागण्याने झालेले नुकसान  
केवळ माफी मागण्याने भरून काढता  
सुध्दा येत नसते. अशा  
परिस्थितीमध्ये मनावर झालेले  
आघात भरून निघत नसतात. तो  
आपल्या आई आणि भावाचा  
गुन्हेगार होता. त्यामुळे माफी  
मागण्याच्या लायकीचा सुध्दा

राहीलेला नव्हता.  
पुढे चालून रत्नाबाईंच्या हाती  
आपलाच नातू सेवेसाठी आला  
होता. पण तो नातेसंबंध म्हणून नाही  
तर त्या आश्रमातील अनेक गतीमंद  
मुलांपैकी एक.

कोणत्याही अपेक्षेशिवाय प्रेम  
म्हणजे त्याग. आर्थिक संपन्नता  
असूनही मनाची श्रीमंती नसेल तर तो  
सर्वात गरीब. आईच्या प्रेमाची  
किंमत विसरून जग जिंकले तरी ते  
कमीच. ज्यांच्याकडे माणुसकी तो  
खरा श्रीमंत. मोठे झाल्यावर  
पालकांना विसरणे ही अलिकडे  
गंभीर सामाजिक समस्या बनलेली  
आहे. वेळ गेल्यानंतरचा पश्चाताप  
कांहीच कामाचा नसतो. कधीही  
स्वतःपुढे विचार करणारे लोक  
शेवटी एकटे पडतात आणि  
इतरांसाठी जगणारे लोक कधीही  
महान ठरले आहेत. आपल्या  
नात्याची जाणीव विसरणाऱ्या  
लोकांना काळ कधीही धडा देतो  
परंतु तो मार दिसण्याच्या पलिकडील  
असतो. रत्नाबाईंनी अनेक दुःख  
पचवले. स्वतःचे दुःख विसरून  
आयुष्य समाजसेवेला वाहीले.  
स्वतःकडे एक आजारी मुल असताना  
आश्रमात अनेक मुलांचे संगोपन  
केले. मुलांच्या मृत्युने ती खचली  
नाही. उच्चा उमेदीने तिने उभारी  
घेतली उलट स्वतःचे आयुष्य  
समर्तीत केले. स्वतःच्या मुलांकडून  
आपला विसर पडला या दुःखात ती  
पडली नाही. अनेक मुलांची आई  
बनण्याचा तिने त्याग केला. कथा  
कुणाच्या खऱ्या आयुष्याशी निगडीत  
नाही. परंतु ती समाजाचा एक घटक  
आहे एवढे मात्र खरे.